

Prediker

Ῥήματα Ἐκκλησιαστοῦ υἱοῦ Δαυιδ

βασιλέως Ἰσραηλ ἐν Ἱερουσαλημ.

Ματαιότης ματαιοτήτων, εἶπεν ὁ Ἐκκλησιαστής,

ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης.

τίς περισσεΐα τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ,
ὧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον

γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται,

καὶ ἡ γῆ εἰς τὸν αἰῶνα ἔστηκεν.

καὶ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ δύνει ὁ ἥλιος καὶ εἰς
τὸν τόπον αὐτοῦ ἔλκει·

ἀνατέλλων αὐτὸς ἐκεῖ πορεύεται πρὸς νότον καὶ
κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν κυκλοῖ κυκλῶν, πορεύεται τὸ
πνεῦμα, καὶ ἐπὶ κύκλους αὐτοῦ ἐπιστρέφει τὸ
πνεῦμα.

πάντες οἱ χεῖμαρροι, πορεύονται εἰς τὴν
θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔσται
ἐμπιπλαμένη·

εἰς τόπον, οὗ οἱ χεῖμαρροι πορεύονται, ἐκεῖ αὐτοὶ
ἐπιστρέφουσιν τοῦ πορευθῆναι. πάντες οἱ λόγοι
ἔργοι·

1 De woorden van den prediker, den zoon van David, den koning te Jeruzalem.

2 IJdelheid der ijdelheden, zegt de prediker; ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid.

3 Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid, dien hij arbeidt onder de zon?

4 Het ene geslacht gaat, en het andere geslacht komt; maar de aarde staat in der eeuwigheid.

5 Ook rijst de zon op, en de zon gaat onder, en zij hijgt naar haar plaats, waar zij oprees.

6 Zij gaat naar het zuiden, en zij gaat om naar het noorden; de wind gaat steeds omgaande, en de wind keert weder tot zijn omgangen.

7 Al de beken gaan in de zee, nochtans wordt de zee niet vol; naar de plaats, waar de beken heengaan, derwaarts gaande keren zij weder.

8 Al deze dingen worden zo moede, dat het niemand zou kunnen uitspreken; het oog wordt niet verzadigd met zien; en het oor wordt niet vervuld van horen.

Vertaling Statenvertaling

Een mens zoekt Iets te maken van zijn leven. Hij wil iets waardevols presteren. Hij verzamelt aanzien, rijkdom en macht. En dan gaat hij dood. Niets neemt hij mee. Alles lijkt verloren-moeite te zijn geweest. Het pijnlijkste in dit korte leven is nog wel het onrecht. Dikwijls gaat het de slechten beter voor de wind dan de goeden. Zoveel mensen worden verdrukt en je kunt het weinig verhelpen. Het lijkt allemaal zo zinloos. Predikers conclusies klinken bitter: *'Wie dood en begraven is, is beter af dan één die nog leeft. Maar het beste af is één die nooit werd geboren. Hij hoeft al dat ellendig gedoe onder de zon niet mee te maken'*¹.

Prediker heeft veel gemeen met sommige moderne existentialistische filosofen. Hij denkt na over het absurde van het bestaan, over mislukking, angst, lijden en dood. Een klare uitweg ziet hij niet. Het leven is zo ijl.

Op één punt verschilt zijn ge-dachtengang duidelijk van het moderne existentialisme. Voor Prediker is het vanzelfsprekend dat God alles in handen heeft. Niets gebeurt buiten hem om. Alles heeft zijn plaats, alles heeft zijn tijd. God heeft het zo gepland. Het vervelende echter is dat de mens geen inzicht krijgt in Gods planning. Hoe hij zich ook inspant, Gods wegen doorgronden kan hij niet. Zelfs de heel wijze man is daartoe niet in staat, ook al beweert hij van wel².

Op grond van dergelijke bevindingen geeft Prediker raad. Een mens moet het niet ver zoeken. Hij moet leren genieten van, wat hij heeft, beter dan steeds te verlangen naar dingen die buiten zijn bereik liggen. Maar laten we liever Prediker zelf aan het woord. Zijn wenken zijn als pareltjes aaneengeregen : *'Geniet van het leven met de vrouw van je hart, heel het ijdel en kortstondig bestaan dat God je geeft onder de zon'. "Wijsheid is .beter dan bezit. Iedereen heeft daar baat bij'. Sommige suggesties zijn ontroerend in hun eenvoud : 'Je kunt beter met tweeën zijn dan alleen : dan heb je Iets aan je moeite. Als de*

1 Prediker 4: 2-35.

2 Prediker 8: 17.

*één valt helpt de andere hem op de been. Maar ongelukkig de alleenstaande die valt. Hij heeft niemand om hem overeind te helpen. En : twee die bij elkaar slapen hebben het warm. Maar hoe moet iemand die alleen ligt het warm krijgen?*³.

Het is niet altijd even gemakkelijk wat Prediker precies bedoelt. Soms lijkt hij zichzelf tegen te spreken. Hier en daar zijn de vertalingen bedriegelijk. Ze forceren Predikers uitspraken in een bepaalde richting. Toch is zijn gedachtengang in het algemeen klaar en duidelijk. We kunnen ze als volgt samenvatten. De zin van het leven kun je niet doorgronden. Het onrecht en de verdrukking kun je niet goedpraten. Toch steekt God overal achter. Hij heeft alles zo geschikt. Een mens kan echter niet achterhalen waarom God dit zo geregeld heeft. Kan slechts zoeken het beste te maken van zijn leven, met de beperkte middelen die hem gegeven zijn.

Wie Prediker was weten we niet. Hij stelt zichzelf voor als koning Salomo, de zoon van David. Uit de taal die hij gebruikt blijkt

echter dat hij waarschijnlijk veel later heeft geleefd. Vermoedelijk rond 200 vóór Christus. Toch stelde hij zich voor als Salomo. Waarom? Vermoedelijk wilde hij suggereren dat zijn wijsheid in de lijn lag van wat die grote wijze koning leerde.

Een preciese datering is overigens minder belangrijk. Predikers wijsheid is er immers één van alle tijden. Verscheidene van zijn uitspraken zijn gemeengoed van de Oosterse wijsheidsliteratuur. Toch vormt Prediker een **categorie apart**. Hij wijkt af van de traditionele Oosterse wijsheid. Daar vindt je vooral concrete raadgevingen aan enkelingen. Een vader geeft wijze raad aan zijn zoon en een leraar aan zijn leerling. Predikers visie is veel algemener. Hij zoekt het leven in zijn geheel te doorgronden. Zijn inzichten zijn ook veel sceptischer en bitterder. Het dichtst nog staat Prediker bij Job. In tegenstelling met Job kent hij echter geen wanhoop of opstandigheid.

Het is een uiterst menselijk boek. Het vertolkt je eigen zoeken naar waarheid en gerechtigheid en je eigen machteloosheid. Predikers rake opmerkingen toveren een glimlach op je gezicht. Zijn sceptische overwegingen knagen aan je zekerheid en zijn bittere gedachten laten een wrange smaak na. Zijn geloof geeft je echter weer steun en zijn levensechte richtlijnen zetten je weer op weg. Het boek laat veel vragen open. Het staat ook niet alleen. Het maakt deel uit van een groter geheel dat de Bijbel heet. In dat verband moet het gelezen worden.

J. Lust

Ik weet wel dat ze zeggen : Wie God vreest zal het goed gaan, juist omdat hij God vreest. De boze daarentegen zal het slecht gaan. Hij leeft maar kort, als een schaduw, juist omdat hij God niet vreest. Maar in de wereld doet zich de ongerijmdheid voor dat er rechtvaardigen zijn die het vergaat als de bozen en bozen die het vergaat als de rechtvaardigen. Ik zei: ook dat is ijdel.

Daarom prees is de vreugde, want het beste voor de mens onder de zon is nog: eten en drinken en blij zijn. Dat is het enige wat hij heeft, bij al zijn gezwoeg, heel het korte bestaan dat God hem geeft onder de zon.

(Prediker, 8: 12-15, KBS vertaling)

J Lust.